

ความสัมพันธ์ ไทย-ลาว ในสายตาของคนลาว

ปิยนาด บุณนาค

ภาควิชาสังคมศาสตร์และการเมือง

ราชบัณฑิตยสถาน

โดย เขียน อธิระวิทย์, อติศร เสมอแยม และ ทานตะวัน มโนรมย์
พิมพ์และเผยแพร่โดยสำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย,
สถาบันเอเชียศึกษา จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, และโรงพิมพ์แห่ง
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, กรุงเทพฯ พ.ศ. ๒๕๕๔, ๒๐๙ หน้า.

บทความสังเขป

ผู้วิจัยแบ่งการนำเสนอเรื่องนี้เป็น ๒ ภาค คือ *ภาคที่หนึ่ง* : จินตภาพศึกษา (บทที่ ๒-๙) ซึ่งผู้วิจัยมีจุดมุ่งหมายสำคัญคือ เพื่อทราบในเชิงปริมาณ และคุณภาพ จำนวน และระดับความรู้สึก ทศนะของคนลาวที่มีต่อความสัมพันธ์ไทย-ลาว, และ*ภาคที่สอง* : กรณีศึกษา (บทที่ ๑๐-๑๒) เพื่อเสนอให้ฝ่ายไทยและฝ่ายลาวพิจารณาประเด็นต่างๆ ที่พิพาทกันอย่างรอบด้าน และต้องเรียนรู้ซึ่งกันและกัน.

คนลาวที่เป็นประชากรในงานวิจัยนี้มี ๒๑๖ คน, แบ่งออกเป็นผู้นำระดับชาติ, ผู้นำแขวง นักศึกษาลาวในไทย และคนลาวที่ข้ามด่านมายังฝั่งไทยใน ๔ จุดสำคัญ. ดังนั้นความสัมพันธ์ไทย-ลาวในสายตาของคนลาวในงานวิจัยนี้ จึงเป็นความสัมพันธ์ที่มาจากมุมมองของประชากรกลุ่มดังกล่าว ซึ่งคณะผู้วิจัยเห็นว่ามุมมองที่

เกิดขึ้นนั้นมาจากมูลเหตุสำคัญ ๓ ประการ คือ *ประการแรก* ประสบการณ์ในชีวิต, ภูมิหลังทางประวัติศาสตร์, ค่านิยม และความเชื่อซึ่งสั่งสมมาเป็นเวลานานของผู้เป็นประชากรในการศึกษา; *ประการที่ ๒* คือ บทเรียน, ความรู้, ข้อมูลดิบ และองค์ความรู้ ที่แต่ละคนมีในขณะที่พิจารณาตอบในแต่ละประเด็น; และ

ประการสุดท้าย คือ อารมณ์รัก โลภ โกรธ หลง ที่เกี่ยวข้องกับประเด็นที่กำลังพิจารณาอันเป็นอคติส่วนตัวที่แต่ละคนมีมากหรือน้อยต่างกัน โดยไม่อาจจะบ่งได้ว่ามูลเหตุใดมีอิทธิพลมากกว่ากัน, ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับส่วนบุคคลฐานะความรับผิดชอบอำนาจหน้าที่ที่ต่างกัน, บรรยากาศแวดล้อมในขณะนั้นๆ และประเด็นที่กำลังได้รับการ

ในฉบับนี้ใส่ทีนสีดริม 40%
ไมเอาเส้นกรอบ รูปหนังสือ 4 สี
ใส่เขาใหญ่เล่มหนังสือลงพื้นเล็กน้อย

พิจารณาจากแต่ละคนซึ่งมีความผูกพันต่างกัน.

ในภาคที่ ๑ นั้นผู้วิจัยได้นำเสนอประเด็นต่างๆ ซึ่งสรุปได้ดังนี้

การรับรู้ข่าวสารเกี่ยวกับความสัมพันธ์ไทย-ลาวของคนลาวนั้นเริ่มมีมากขึ้นในปัจจุบัน แม้ว่าปริมาณและความหลากหลายของข่าวสาร ยังมีอยู่น้อยก็ตาม. ลาวมีสถานีวิทยุกระจายเสียงระดับชาติ ๒ สถานี, วิทยุกระจายเสียงกำแพงนครเวียงจันทน์ ๓ สถานี และกระจายอยู่ในแขวงต่างๆ อีกประมาณ ๑๓ สถานี, โดยมีทั้งคลื่นความถี่ระบบ AM และ FM. นอกจากนี้มีสถานีโทรทัศน์ระดับชาติ ๒ สถานี และมีกระจายอยู่ในแขวงต่างๆ อีกประมาณ ๑๖ สถานี. อย่างไรก็ตามทั้งวิทยุและโทรทัศน์มีเวลาออกอากาศน้อย. ส่วนหนังสือพิมพ์ ลาวมีหนังสือพิมพ์ระดับชาติที่สำคัญคือ ประชาชน ออกรายวันเว้นวันอาทิตย์, เวียงจันทน์ใหม่ ออกรายวันยกเว้นวันเสาร์และวันอาทิตย์, *Vientiane Times* ออกเป็นภาษาอังกฤษราย ๓ วัน, หนังสือพิมพ์ของรัฐแจกให้แก่หน่วยงานของรัฐ และองค์กรมวลชนที่มีสมาชิกของพรรคประชาชนปฏิวัติลาวเป็นแกนนำ โดยเฉพาะกระทรวงแถลงข่าวและวัฒนธรรมพิมพ์เอกสารภายในทั้งภาษาลาวและภาษาอังกฤษแจกให้แก่หน่วยราชการประมาณเดือนละ ๒ ครั้ง และพิมพ์ฉบับพิเศษในกรณีที่มีเหตุการณ์พิเศษที่รัฐบาลลาวต้องการประชาสัมพันธ์. นอกจากนี้มีนิตยสารรายสัปดาห์และรายเดือนหลายฉบับพิมพ์เผยแพร่ในแขวงต่างๆ ของลาว

ภายใต้การอำนวยการของแผนกแถลงข่าวและวัฒนธรรมประจำแขวง. ยิ่งกว่านั้นสำนักงานแถลงข่าวของสถานทูตลาวในกรุงวอชิงตันมีระบบบริการข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับลาวทางอินเทอร์เน็ต. นอกจากนี้องค์กรชาวนุ่่ม, สหพันธ์กรรมบาล และสหพันธ์แม่หญิงลาวพิมพ์เอกสารรายสัปดาห์แจกภายในเครือข่ายของตนและเครือข่ายของพรรค.

ส่วนการสื่อสารในรูปแบบอื่น ได้แก่ การใช้โทรศัพท์ที่ติดตั้งและโทรศัพท์มือถือถือกันอย่างแพร่หลาย. ส่วนโทรทัศน์มีการใช้เฉพาะในเมืองใหญ่. อย่างไรก็ตามการใช้โทรศัพท์และโทรทัศน์ยังมีความขัดข้องอยู่เนืองๆ. การใช้เครื่องมือสื่อสารโดยอาศัยเทคโนโลยีสมัยใหม่เพื่อรวบรวมข้อมูลข่าวสารสำหรับการตัดสินใจในปัญหาต่างประเทศยังเพิ่งอยู่ในขั้นเริ่มต้น. ผู้ที่มีโอกาสได้ใช้เครื่องมือดังกล่าวเป็นชนชั้นผู้นำ ส่วนคนทั่วไปมีโอกาสรับรู้ข้อมูลข่าวสารจากวิทยุ, โทรทัศน์, หนังสือพิมพ์ และคนใกล้เคียงที่เล่าให้ฟังเท่านั้น.

ในด้านสื่อมวลชนไทยมีอิทธิพลต่อคนลาวเพียงใดนั้น เป็นการยากที่ผู้วิจัยจะสรุปออกมาได้, เนื่องจากคนลาวที่รับฟังและชมวิทยุและโทรทัศน์ของไทย มีพื้นเพ ฐานะ อาชีพ และความสนใจแตกต่างกันในส่วนที่เกี่ยวข้องกับความสัมพันธ์ไทย-ลาว โดยเฉพาะภูมิหลังทางการเมืองของแต่ละคน, ซึ่งส่งผลให้ปฏิกิริยาของคนลาวต่ออิทธิพลของสื่อมวลชนไทยแตกต่างกัน. อย่างไรก็ตามก็คิดคนลาวส่วนใหญ่ที่

ตอบแบบสอบถามได้ระบุว่า พวกเขาได้รับรู้ข่าวสารเกี่ยวกับประเทศไทยหรือพฤติกรรมของคนไทยจากโทรทัศน์ไทย วิทยุไทย และโทรทัศน์ลาวตามลำดับ, ซึ่งผู้วิจัยสรุปจากการสังเกต และหลักตรรกะว่า คนลาวรู้เรื่องไทยดีกว่าคนไทยรู้เรื่องลาว. การแก้ไขปัญหาคความขัดแย้งไทย-ลาวในอดีตจะเป็นการใช้กำลังหรือการทูตลาวไม่ด้อยกว่าไทยเพราะลาวรู้จักไทยดีกว่าไทยรู้จักลาว. คนไทยมีส่วนสร้างพลังชาตินิยมให้แก่ลาวโดยไม่รู้ตัว, และระบบการเมืองและสังคมไทยมีส่วนส่งเสริมเสถียรภาพ และความมั่นคงให้แก่รัฐบาลลาวภายใต้การนำของพรรคประชาชนปฏิวัติลาวไม่มากก็น้อย.

สำหรับประเด็นที่ว่าไทยเป็นมิตรที่ดีของลาวหรือไม่เพียงใดนั้น ผลการศึกษาพบว่าประชากรในการศึกษาส่วนใหญ่เห็นว่าคนไทยหรือประเทศไทยเคยแสดงความเป็นมิตรต่อลาวโดยการให้ความช่วยเหลือต่างๆ แก่ลาว ที่มากที่สุดคือด้านการศึกษาและวิชาการ ได้แก่ การให้ทุนการศึกษา อบรม และดูงาน, ที่รองลงมาตามลำดับคือ ด้านการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานทางเศรษฐกิจสังคมของลาว เช่น การสร้างถนน สะพาน, ด้านเศรษฐกิจ เช่น การส่งเสริมการค้าขาย การท่องเที่ยว และการเกษตร ด้านการแพทย์และสาธารณสุข เช่น การอบรมเจ้าหน้าที่สาธารณสุข การบริจาคเครื่องวัสดุอุปกรณ์ทางการแพทย์, และลำดับสุดท้าย คือ ด้านศาสนา วัฒนธรรม และประเพณี ซึ่ง

ส่วนใหญ่คือการที่คนไทยไปทำบุญที่วัดต่างๆ และการบริจาคเงินบูรณะวัดในลาว. ส่วนความร่วมมือกันในด้านความมั่นคงนั้น มีเพียงน้อยรายที่มองในทางบวกว่าไทยกับลาวมีความร่วมมือกันในด้านนี้.

ในประเด็นภาวะความเป็นปรปักษ์ของไทยต่อลาวนั้น ประชากรในการศึกษาส่วนใหญ่มองว่าคนไทยหรือสังคมไทยเคยทำสิ่งที่ เป็นปรปักษ์ต่อลาว ซึ่งส่วนมากเป็นการกระทำที่กระทบต่อผลประโยชน์ของลาวเป็นส่วนรวม. พฤติกรรมที่เป็นปรปักษ์จากมากที่สุดลดหลั่นลงมาตามลำดับ คือ การทำลายเสถียรภาพและความมั่นคงของลาว, การให้ข่าวของสื่อมวลชนไทยเกี่ยวกับลาวที่เกินความจริง โจมตี และบิดเบือนข่าวให้ร้ายลาว, ความไม่จริงใจในการช่วยเหลือลาวทางเศรษฐกิจ และพฤติกรรมบางอย่างของคนไทยที่คนลาวถือว่าไม่เป็นมิตร เช่น การชอบเอาเปรียบคนลาว ชอบดูถูกลาว และไม่จริงใจในการปฏิบัติตามสัญญา. แม้กระนั้นก็ดีประชากรในการศึกษาส่วนใหญ่เห็นว่าไทยเป็นมิตรมากกว่าเป็นศัตรูของลาว และได้จัดอันดับให้ไทยเป็นมิตรที่ดีเป็นที่สองรองลงมาจากเวียดนาม, โดยที่พระมหากษัตริย์และพระบรมวงศานุวงศ์ กับนักวิชาการและปัญญาชนไทย เป็นมิตรที่ดีของลาวในอัตราส่วนสูงที่สุด, ขณะที่กลุ่มสื่อมวลชนถูกจัดให้เป็นพวกที่ทำตัวเป็นปรปักษ์ต่อลาวมากที่สุด, รองลงมาคือ รัฐบาล ข้าราชการ และตำรวจไทย.

ในความสัมพันธ์ระหว่างกันนั้น

ไทยได้ให้ความช่วยเหลือแก่ลาวหลายด้าน ที่สำคัญคือ โครงการพระราชดำริของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว และโครงการสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ ซึ่งเป็นโครงการพัฒนาชนบท และส่งเสริมคุณภาพชีวิตของชาวลาว. นอกจากนี้ได้แก่ ความช่วยเหลือทางวิชาการ เศรษฐกิจ การแพทย์ และการสาธารณสุข ดังกล่าวมาแล้ว. ประชากรในการศึกษาให้คุณค่าแก่ความช่วยเหลือทางวิชาการด้านการศึกษา อบรม และดูงานมากที่สุด, รองลงมาตามลำดับคือ โครงการพระราชดำริ และความช่วยเหลือด้านการแพทย์และการสาธารณสุข, ส่วนลำดับต่ำที่สุดคือความช่วยเหลือทางเศรษฐกิจ. อย่างไรก็ตามก็ดี ความช่วยเหลือที่ไทยมีต่อลาวนี้ ประชากรในการศึกษาส่วนใหญ่มองในแง่ดีในลักษณะที่เป็นไปเพื่อผูกมิตร และเพื่อให้คนลาวอยู่ดีกินดีมากขึ้น, ส่วนคนส่วนน้อยที่มองความช่วยเหลือจากไทยในแง่ไม่ดีนั้น เห็นว่าความช่วยเหลือจากไทยเป็นไปเพื่อแข่งขันกับประเทศอื่นในการที่จะมีอิทธิพลในลาว, เพื่อใช้เป็นเครื่องมือทำให้ลาวพึ่งไทย และเพื่อที่จะครอบงำลาวตามลำดับ.

ส่วนความสัมพันธ์ทางเศรษฐกิจนั้น ด้านการค้าและการลงทุนเป็นเรื่องสำคัญมากขึ้นเรื่อยๆ เพราะไทยเป็นคู่ค้ารายใหญ่ที่สุดของลาว และเป็นนักลงทุนรายใหญ่ที่สุดด้วย. ประชากรในการศึกษาส่วนใหญ่เห็นว่าการค้าไทย-ลาวมีส่วนทำให้ความสัมพันธ์ไทย-ลาวดีขึ้น แต่ทั้งนี้ต้อง

เป็นการค้าที่มีความจริงใจ ทำจริงตามคำพูด ไม่เอารัดเอาเปรียบกัน และต้องเป็นการค้าอย่างเสมอภาค. ประชากรในการศึกษาส่วนมากโดยเฉพาะชาวลาวข้ามด่านมาฝั่งไทยซึ่งมักประกอบอาชีพค้าขายและพนักงานต้องการให้นักธุรกิจไทยไปลงทุนในลาวเพิ่มขึ้น. แต่การลงทุนเพิ่มขึ้นนั้นต้องกระทำอย่างตรงไปตรงมาจริงใจ และสุจริต เป็นไปตามระเบียบกฎหมายของลาว และต้องเคารพในเอกราชอธิปไตยของลาว. ส่วนผู้ที่มีความเห็นให้ลดการลงทุนจากไทยก็ได้ให้เหตุผลที่สำคัญคือ นักลงทุนส่วนใหญ่มาหลอกลวงและเอาเปรียบคนลาว, บางคนต้องการถ่วงความเจริญของลาว เข้ามาจองโครงการเพื่อกีดกันการลงทุนของชาติอื่น. คนกลุ่มนี้ต้องการให้นายทุนไทยลดธุรกิจที่หากำไร และผูกขาดรวมทั้งที่มีผลทำลายสิ่งแวดล้อมของลาว. อย่างไรก็ตามก็ดีประชากรในการศึกษาเกือบทั้งหมดต้องการให้มีการขยายการค้ากับไทยและให้นักธุรกิจไทยเข้าไปลงทุนในลาวเพิ่มมากขึ้น โดยอยู่บนพื้นฐานที่ว่านักธุรกิจผู้ลงทุนในลาวต้องพยายามทำความเข้าใจความรู้สึกของชาวลาว ยึดหลักความยุติธรรมในทางการค้าของทั้งสองฝ่าย เพื่อให้การคบหาสมาคมกันนั้นมีลักษณะเป็นการคบหากันระยะยาว.

ในประเด็นของการที่ว่าคนไทยชอบดูถูกคนลาวหรือไม่นั้น ประชากรในการศึกษาส่วนใหญ่เห็นว่าคนไทยเป็นพวกที่ชอบดูถูกลาวมากที่สุดในโลก, โดยศิลปิน นักร้อง และดารา

โทรทัศน์ เป็นกลุ่มที่ดูถูกคนลาวมากที่สุด, รองลงมาคือสื่อมวลชน. นอกจากนี้ในด้านความจริงใจที่ไทยมีต่อลาวนั้น สามัญชนลาวคิดว่าไทยมีความจริงใจต่อลาวมากกว่าผู้นำและนักศึกษาลาวในไทยซึ่งส่วนใหญ่เห็นว่ากัมพูชามีความจริงใจต่อลาวมากกว่าไทย. ประเทศที่ลาวจัดอันดับให้มีความจริงใจต่อลาวเป็นอันดับ ๑ คือ เวียดนาม. ส่วนในด้านความน่าเชื่อถือนั้น เวียดนาม ญี่ปุ่น และจีน มีความน่าเชื่อถือสำหรับลาวมากกว่าไทย, แต่ไทยก็ดูน่าเชื่อถือมากกว่ากัมพูชา และสหรัฐอเมริกา. บุคคลที่น่าเชื่อถือมากที่สุดของไทยในทัศนะของลาวคือ นักวิชาการ และปัญญาชน, ขณะที่สื่อมวลชน ดาราโทรทัศน์ นักแสดง และนักร้อง เป็นผู้ที่เชื่อถือได้น้อยมาก.

สำหรับท่าทีของไทยที่เป็นภัยคุกคามความมั่นคงของลาวนั้น ประชากรในการศึกษาเห็นสอดคล้องกันว่าภัยคุกคามของไทยต่อลาวลดน้อยลงกว่าในอดีต แม้กระนั้นคนลาวครึ่งหนึ่งของประชากรในการศึกษาก็ยังไม่แน่ใจว่าภัยคุกคามนั้นลดน้อยจริงหรือไม่, โดยเฉพาะผู้นำระดับชาติคิดว่าไทยยังคุกคามความมั่นคงของลาวอยู่. นอกจากนี้ ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่ยังมองว่าไทยเป็นภัยคุกคามต่อลาวอยู่ในอันดับที่ ๒ รองจากสหรัฐอเมริกา, ในขณะที่เวียดนาม กัมพูชา ญี่ปุ่น และจีนนั้นมีคนลายน้อยมากที่ถือว่าเป็นภัยคุกคามต่อความมั่นคงของลาว.

อย่างไรก็ตามความสัมพันธ์ไทย-

ลาวมีโอกาสที่จะได้รับการปรับปรุงให้ดีขึ้นโดยมีเงื่อนไขสำคัญ คือ ทั้งไทยและลาวต้องปรับปรุงทัศนคติต่อกัน, โดยเฉพาะรัฐบาลไทยต้องปฏิบัติตามข้อเรียกร้องของลาว คือ เพิ่มความช่วยเหลือให้แก่ลาวมากขึ้น. ปฏิบัติต่อลาวในฐานะเท่าเทียมกันในทุกโอกาส, เจริญจากลงกับพันธมิตรแดนกับลาวให้เรียบร้อยโดยกำหนดเส้นตาย จับตัวผู้เคลื่อนไหวต่อต้านรัฐบาลลาวในไทยส่งให้ลาว และควบคุมกลุ่มต่อต้านรัฐบาลลาวมิให้เคลื่อนไหวในไทย. นอกจากนี้ก็ขอให้ไทยเลิกนโยบายที่มีลักษณะรับเข็มหาอำนาจตะวันตก ให้หยุดบิดเบือนประวัติศาสตร์เกี่ยวกับลาว และให้เผยแพร่ตรวจสอบความรู้เกี่ยวกับประวัติศาสตร์ลาวอย่างถูกต้อง, โดยเฉพาะในประเด็นที่ว่าลาวเป็นชาติเอกราชมายาวนาน และให้เลิกแนวความคิดว่าไทยเป็นใหญ่กว่าลาวด้วย.

ในส่วน**ภาคที่ ๒** ผู้วิจัยได้เลือกกรณีศึกษา ๓ เรื่อง โดยใช้เกณฑ์หลายประการในการเลือกเรื่องต่างๆ มาเป็นกรณีศึกษา ที่สำคัญคือต้องเป็นกรณีที่มีความหมายในเชิงวิชาการ และเป็นประโยชน์ในการนำผลงานวิจัยไปประยุกต์ใช้ในทางปฏิบัติ, เหตุการณ์ต่างๆ นั้นต้องไม่ซ้ำกันทั้งในด้านรากเหง้าของปัญหา รูปลักษณะของปัญหา วิธีการแก้ไขปัญหา และผลกระทบต่อความสัมพันธ์ไทย-ลาว. นอกจากนี้ต้องเป็นกรณีที่มีประเด็นคำถาม-คำตอบอยู่ในภาคที่ ๑ โดยที่กรณีศึกษาจะสามารถให้คำตอบที่เป็นที่ยืนยันหรือแย้งคำตอบที่ได้

รับจากแบบสอบถามในภาคที่ ๑ คือ สามารถจะพิสูจน์ให้เห็นว่าจินตภาพในภาคที่ ๑ กับความเป็นจริงในภาคที่ ๒ มีความสอดคล้องหรือแตกต่างกันอย่างไรหรือไม่. กรณีศึกษาความสัมพันธ์ไทย-ลาวในงานวิจัยนี้ คือ กรณีบ้านร่มเกล้า-บ่อแต่น : มองจากคนละจุดยืน, กรณีช่องเม็ก-วังเต่า : การกบฏหรือการก่อการร้ายข้ามชาติ, และกรณี “นิโคล” : ใครทำร้ายใคร, ซึ่งผลสรุปของกรณีศึกษาก็สามารถพิสูจน์ให้ทราบว่าจินตภาพในภาคที่ ๑ มีความเป็นจริงในทางปฏิบัติในภาคที่ ๒ และสะท้อนให้เห็นว่ายังมีปัญหาอีกมากที่เกิดขึ้นจากการที่ลาวเข้าใจไทยผิดๆ, โดยที่ส่วนหนึ่งก็มาจากบทบาทของสื่อมวลชนของทั้งสองฝ่าย.

บทวิจารณ์

งานวิจัยนี้มีเนื้อหาทั้งหมด ๑๓ บท แบ่งเป็นบทหน้า ๑ บท จากนั้นแบ่งการนำเสนอเป็น ๒ ภาค คือ ภาคที่ ๑ : จินตภาพศึกษา ตั้งแต่บทที่ ๒ ถึงบทที่ ๙ และภาคที่ ๒ : กรณีศึกษา ตั้งแต่บทที่ ๑๐ ถึงบทที่ ๑๒ ลงท้ายด้วยบทสรุป. นอกจากนี้ยังมีแผนภาพ แผนที่ รูปภาพ ตารางสถิติ และภาคผนวกอีกด้วย.

การนำเสนอเรื่องนี้เป็นไปอย่างมีระบบ และมีความชัดเจนนับตั้งแต่เริ่มต้นจนตลอดเรื่อง ดังจะเป็นได้จากในบทนำซึ่งผู้วิจัยได้อธิบายรายละเอียดเกี่ยวกับการทำวิจัยในประเด็นต่างๆ อย่างแจ่มแจ้ง เริ่มจากความเป็นมา

ของงานวิจัย, สมมติฐานของการวิจัย วัตถุประสงค์ในการทำวิจัย, ประเด็นคำถามที่ต้องการคำตอบ, วิธีการวิจัย การแบ่งงานของคณะวิจัย และระยะเวลาทำวิจัย. ในประเด็นความเป็นมาของงานวิจัยนั้น สืบเนื่องมาจากการที่ผู้วิจัยเห็นว่าไทยกับลาวมีสายสัมพันธ์ทางเชื้อชาติ ศาสนา ภาษา และวัฒนธรรมมาเป็นเวลานาน สามารถพูดคุยกันได้โดยไม่ต้องใช้ล่าม จึงน่าจะมีความเข้าใจซึ่งกันและกัน และมีความสัมพันธ์ที่ดีต่อกัน, แต่ปรากฏว่าตั้งแต่ พ.ศ. ๒๕๑๘ นับจากเมื่อลาวเปลี่ยนแปลงการปกครองเป็นระบอบสาธารณรัฐประชาชนลาวเป็นต้นมา การพัฒนามิตรภาพระหว่างสองประเทศเป็นไปอย่างลุ่มๆ ดอนๆ และเขื่องช้ามาก, จึงนำมาสู่ความต้องการศึกษาว่า คนลาวมองไทยอย่างไร นอกเหนือจากที่คนไทยมองคนลาวอย่างไรแล้ว. ทั้งนี้เพื่อให้ได้ภาพที่แท้จริงมากที่สุด อันจะนำไปสู่การพัฒนาความสัมพันธ์ระหว่างสองประเทศให้ดีขึ้นกว่าที่เป็นอยู่ในปัจจุบัน.

ผู้วิจัยได้แสดงวัตถุประสงค์ของการนำเสนอเนื้อหาในแต่ละภาคว่าเป็นไปเพื่อจุดมุ่งหมายอะไร ดังในส่วนของจินตภาพศึกษาก็เพื่อให้ผู้อ่านทราบในเชิงปริมาณและคุณภาพ จำนวนและระดับความรู้สึก-ทัศนคติของคนลาวที่มีอิทธิพลต่อความสัมพันธ์ไทย-ลาวว่ามองไทยอย่างไร. ในประเด็นต่างๆ ที่ผู้วิจัยเสนอไว้และคนลาวได้ข้อมูลต่างๆ มาจากไหนเพื่อใช้ในการกำหนดท่าทีและทัศนคติต่อไทย. การศึกษาในภาคนี้จะ

เป็นการเผยแพร่องค์ความรู้ให้คนไทยทราบและเข้าใจมุมมองของอีกฝ่ายหนึ่ง และเพื่อให้ผู้ที่เกี่ยวข้องมีข้อมูลสำหรับสำรวจ ปรับปรุงทัศนคติพฤติกรรมของตนเอง, โดยพิจารณาถึงทัศนคติและเหตุผลของอีกฝ่ายหนึ่งและประเพณีปฏิบัติต่อกันบนพื้นฐานแห่งความเสมอภาค. ส่วนของกรณีศึกษานั้นก็เพื่อเสนอให้ฝ่ายไทยและฝ่ายลาวทราบว่า ในประเด็นต่างๆ ที่พิพาทกันนั้น แต่ละฝ่ายต่างก็มีข้อเท็จจริงและเหตุผลของตน, ซึ่งอาจอาศัยข้อมูลที่ผิดหรือถูกก็ได้ เนื่องจากแต่ละฝ่ายนั้นมีระบบความคิด และโครงสร้างทางการเมืองที่ต่างกัน, จึงมีความจำเป็นต้องเรียนรู้ซึ่งกันและกัน. ท้ายที่สุด การวิจัยนี้ก็จะประกอบประโยชน์แก่รัฐบาลของทั้งสองประเทศที่จะได้ใช้เป็นข้อมูลประกอบการพิจารณากำหนดนโยบายต่างประเทศและดำเนินงานทางการทูตบนพื้นฐานของความรู้ที่แท้จริงโดยคำนึงถึงผลประโยชน์ร่วมกันอย่างเสมอภาค (หน้า ๓), พร้อมกันนั้นผู้วิจัยได้แสดงจุดยืนแห่งความเป็นกลางของตนในการทำวิจัย โดยกล่าวว่าผู้วิจัยพยายามทำตัวเป็นคนสองสัญชาติ (ไทยและลาว) เพื่อค้นหาความจริงว่าคนลาวมองไทยอย่างไร และประเด็นที่หยิบยกขึ้นมาทดสอบกลุ่มคนลาวซึ่งเป็นประชากรในกรณีศึกษานั้น ผู้วิจัยเลือกเอาเรื่องที่ย่าง ๆ มาให้ตอบคำถามเพื่อไม่ให้ผู้ตอบเกิดความสับสนจนเกินไป (หน้า ๒).

เพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์ในการทำวิจัยดังกล่าว ผู้วิจัยได้ตั้งสมมติฐาน

ในการศึกษาไว้ว่า มนุษย์เป็นสัตว์ที่มีเหตุผล คิดถึงประโยชน์และเต็มใจที่จะปรับปรุงตัวในบรรยากาศที่เอื้ออำนวย, แต่ปัจจัยสำคัญที่จะนำมาใช้ปรับปรุงตนเองนั้น จะต้องรู้สถานภาพปัจจุบันที่เกี่ยวกับปัญหาต่างๆ ก่อน, ดังนั้นผู้วิจัยจึงต้องการที่จะเสนอองค์ความรู้เบื้องต้นเพื่อให้ฝ่ายไทยและฝ่ายลาวรู้ว่าในบางประเด็นของความสัมพันธ์ไทย-ลาวนั้นคนลาวและคนไทยมีจินตภาพและมุมมองอย่างไร ซึ่งถ้าทั้งไทยและลาวพยายามสืบค้นหาความจริงในประเด็นปัญหาที่ก่อให้เกิดความรู้สึกที่ไม่ดีต่อกัน แล้วสำรวจตัวเอง และปรับปรุงตนเอง พร้อมกับให้คู่กรณีทราบปัญหาแล้วปรับปรุงนโยบายและพฤติกรรมของเขาด้วย. ดังนั้นการพยายามลดช่องว่างระหว่างสิ่งที่ เป็นจริง และสิ่งที่ควรเป็นก็จะเร็วขึ้น (หน้า ๓).

ปรากฏว่างานวิจัยนี้ตอบสมมติฐานที่ผู้วิจัยตั้งไว้นั้นคือ องค์ความรู้เบื้องต้นที่ผู้วิจัยเสนอจะทำให้ทั้งไทยและลาวเข้าใจอีกฝ่ายหนึ่งได้ดียิ่งขึ้น โดยเฉพาะไทยจะได้รับความรู้จินตภาพและมุมมองของคนลาวในประเด็นต่างๆ ซึ่งไม่เคยปรากฏในลักษณะเชิงวิชาการเช่นนี้มาก่อนได้แก่ประเด็นของการที่ไทยเป็นมิตรที่ดีของลาวหรือไม่เพียงใด, การให้ความช่วยเหลือของไทย : ผู้ให้และผู้รับต้องการอะไร การค้า และการลงทุนที่ลาวปรารถนา, คนไทยชอบดูถูกลาวจริงหรือไม่เพียงใด, ความจริงใจและความน่าเชื่อถือของลาวต่อไทย, ไทย

เป็นภัยต่อความมั่นคงของลาวเพียงใด และความหวังในการปรับปรุงสัมพันธภาพไทย-ลาวให้ดีขึ้น. ประเด็นดังกล่าวนำไปสู่ความเข้าใจกรณีศึกษา ซึ่งเป็นส่วนสะท้อนจินตภาพศึกษาในสถานการณ์จริงอย่างเหมาะสม ได้แก่ กรณีบ้านร่มเกล้า-บ่อแต่น, กรณีด่านช่องเม็ก-วังเต่า และกรณี “นิโคล”. อย่างไรก็ตาม การศึกษาที่จะนำมาสู่การสำรวจตนเอง และปรับปรุงตนเองซึ่งส่งผลต่อการดำเนินนโยบายต่อกันนั้นจะทำให้ความสัมพันธ์ระหว่างประเทศทั้งสองมีความก้าวหน้าแน่นแฟ้นขึ้นนั้นยังเป็นสมมติฐานที่ต้องพิสูจน์ต่อไปอีกขั้นหนึ่ง.

ในการทำให้เกิดความเข้าใจที่ชัดเจนแก่ผู้อ่าน นอกจากผู้วิจัยจะได้แบ่งเรื่องที่ศึกษาออกเป็นสองภาค โดยระบุเหตุผลแห่งการแบ่งไว้ อันเป็นการสร้างความเข้าใจแก่ผู้อ่านตั้งแต่เบื้องต้นแล้ว, ผู้วิจัยยังนำเสนอประเด็นคำถามในแต่ละบทโดยเริ่มจากคำถาม ตามด้วยเนื้อหาซึ่งเป็นจินตภาพศึกษาอย่างชัดเจน เช่นเดียวกับกรณีศึกษาซึ่งเริ่มจากคำถามตามด้วยข้อเท็จจริง และเหตุการณ์ที่เกิดขึ้น. การมองปัญหาในกรณีดังกล่าวของฝ่ายไทยและฝ่ายลาว จบลงด้วยสรุป ข้อสังเกต และข้อคิด นอกจากนี้ยังมีบทสุดท้ายสรุปข้อเท็จจริง ข้อคิด ข้อสังเกต และข้อเสนอแนะรวมทั้งหมดจำนวน ๑๒ ข้อ (หน้า ๑๙๔-๑๙๙) ซึ่งล้วนเป็นประโยชน์ต่อการพัฒนาความสัมพันธ์ของทั้งสองฝ่าย, เช่น ลาวควรส่งเสริมให้ผู้นำระดับต่างๆ ที่ทำงานเกี่ยวกับ

ความสัมพันธ์ไทย-ลาวมีโอกาสปฏิสัมพันธ์แลกเปลี่ยนความรู้ และความเห็นกับฝ่ายไทยมากขึ้น; ส่วนฝ่ายไทยอำนาจรัฐทุกระดับควรเน้นการให้เกียรติแก่ฝ่ายลาวมากขึ้น. การนำเสนอดังกล่าวใช้ตัวเลขเป็นข้อกำหนดประเด็นเป็นเรื่องๆ ไปทั้งประเด็นใหญ่และประเด็นย่อยในแต่ละหัวข้อ, โดยแบ่งและกำหนดหัวข้อเป็นตัวเลขใหญ่และตัวเลขย่อยตามตัวเลขของบท เช่น บทที่ ๒ มุมมองของลาวเกี่ยวกับความสัมพันธ์ไทย-ลาว (หน้า ๑๓-๒๒) ก็แบ่งประเด็นเป็น ๒.๑ คำนำ, ๒.๒ การรับรู้ข่าวสารเกี่ยวกับความสัมพันธ์ไทย-ลาวของคนลาว, ๒.๓ อิทธิพลของสื่อมวลชนไทย, ๒.๔ คนลาวได้ข่าวเกี่ยวกับประเทศไทยหรือพฤติกรรมของคนไทยมาจากไหน และ ๒.๕ คนลาวรู้จักไทยดีเพียงใด. การนำเสนอจะใช้ระบบนี้ตลอดทั้งเรื่อง ซึ่งก็จะทำให้ผู้อ่านไม่หลงประเด็น และสามารถติดตามเรื่องได้ง่าย มีส่วนทำให้เข้าใจเรื่องที่น่าเสนอได้ง่ายขึ้น แม้ว่าบางบทจะมีตัวเลขแยกย่อยลงไปมากก็ตาม เช่น ๑๐.๕.๒.๑ ๑๐.๕.๒.๒ ในบทที่ ๑๐. การให้ตัวเลขเช่นนี้ยังรวมไปถึงแผนภาพเช่น ๑๑.๑ แสดงที่เกิดเหตุช่วงเม็ก-วังเต่า (หน้า ๑๔๒) แผนที่ เช่น ๑๐.๔ แผนที่แสดงเส้นแบ่งเขตแดนไทย-ลาว ช่วงหมู่บ้านร่มเกล้า-บ่อแต่นตามหลักฐานของฝ่ายลาว (หน้า ๑๓๔) และตารางสถิติ เช่น ๘.๑ ทานรู้ลึกว่าไทยคุกคามความมั่นคงของลาวหรือไม่ (หน้า ๗๙).

การนำเสนอดังกล่าวนอกจากทำให้ผู้อ่านเข้าใจและติดตามเรื่องได้ง่ายแล้ว ยังทำให้งานวิจัยมีความเป็นระบบและเป็นเอกภาพด้วย ยิ่งกว่านั้นการที่ผู้เขียนใช้แผนภาพ แผนที่ ตารางสถิติ และรูปภาพ เป็นจำนวนมากมาประกอบการอธิบายเนื้อหาอย่างเหมาะสม เช่น แผนภาพแสดงสถานที่เกิดเหตุช่องเม็ก-วังเต่า (หน้า ๑๔๒), แผนที่ที่แสดงพื้นที่ที่พิพาทกันระหว่างไทยกับลาว : บ้านร่มเกล้า-บ่อแต่น (หน้า ๙๘), ตลอดจนตารางสถิติแสดงจินตภาพของคนลาวต่อคนไทย ตั้งแต่บทที่ ๒ ถึงบทที่ ๙ ก็ทำให้การนำเสนอของงานวิจัยนี้มีความเป็นรูปธรรม ซึ่งนอกจากก่อให้เกิดความเข้าใจแก่ผู้อ่านยิ่งขึ้นแล้ว ยังทำให้การนำเสนอมีลักษณะสมเหตุสมผล, มีความน่าเชื่อถือ, มีชีวิตชีวน่าสนใจ ชวนติดตามยิ่งขึ้น.

นอกจากนี้ การนำเสนอของงานวิจัยนี้มีลักษณะตรงไปตรงมา ไม่ได้โน้มเอียงเข้าข้างฝ่ายใด ขณะเดียวกันก็วิจารณ์ทั้งฝ่ายไทยและลาวในเชิงวิชาการอย่างเที่ยงตรงตามหลักฐานที่ปรากฏ โดยที่ผู้เขียนได้เสนอข้อมูลต่างๆ ซึ่งมีลักษณะรอบด้าน ทั้งข้อมูลส่วนของไทยและลาว รวมถึงสื่อมวลชนของทั้ง ๒ ฝ่าย แม้กระทั่งการออกวิจัยภาคสนามเพื่อให้ได้ข้อมูลโดยตรงของคณะผู้วิจัยด้วย.

นอกจากนี้ กระบวนการที่จะนำมาสู่การนำเสนอผลงานวิจัยนี้ก็มิได้มีลักษณะเที่ยงตรงโดยผ่านการดำเนินการเพื่อให้ได้ข้อมูลอย่างรอบด้านเริ่มตั้งแต่การกำหนดคนลาวซึ่งเป็น

ประชากรในการศึกษามีถึง ๒๑๖ คน ซึ่งยังแบ่งออกเป็น ๔ ประเภท คือ กลุ่มผู้นำระดับชาติ, กลุ่มผู้นำแขวง, กลุ่มนักศึกษาลาวในไทย และคนลาวที่ข้ามด่านมายังฝั่งไทย นับเป็นการกำหนดประชากรในการศึกษาที่มีจำนวนและสถานภาพเหมาะสมมากพอที่จะให้ได้คำตอบซึ่งเป็นข้อมูลที่จะมาตรวจสอบซึ่งกันและกัน จนทำให้ได้ข้อมูลที่น่าเชื่อถือได้ พร้อมกันนั้นในส่วนของภาคผนวกก็แสดงแบบสอบถามที่ใช้ในงานวิจัยจำนวน ๒๔ ข้อ และข้อมูลเกี่ยวกับผู้ให้สัมภาษณ์ (ใช้เฉพาะคนลาวที่ข้ามผ่านมาไทย) อีก ๔ ข้อ (หน้า ๒๐๑-๒๐๙) ซึ่งทำให้ผู้อ่านได้เห็นแบบสอบถามของผู้วิจัย อันจะทำให้สามารถพิจารณาได้ว่าแบบสอบถามนั้นมีความเป็นเหตุเป็นผล เทียบตรง และใช้ได้เหมาะสมหรือไม่ ซึ่งเมื่อพิจารณาดูแล้วแบบสอบถามก็มีความเหมาะสมที่จะให้ได้คำตอบตรงตามเรื่องที่วิจัย. ดังนั้นแบบสอบถามดังกล่าวจึงนำมาสู่การได้ข้อมูลที่ผู้วิจัยจะนำมาวิเคราะห์ตีความได้ ซึ่งผู้วิจัยก็แสดงให้เห็นว่าการนำข้อมูลมาใช้ทั้งข้อมูลจากการสัมภาษณ์ ข้อมูลเอกสารต่าง ๆ รวมทั้งข้อมูลจากการสำรวจภาคสนาม นั้นมีการตรวจสอบอย่างรอบคอบและรอบด้านแล้วนำเสนอ

อย่างตรงไปตรงมา ดูเหมือนปราศจากอคติเข้าข้างฝ่ายใด หรือถ้าจะมีบ้างก็น้อยมาก สมดังจุดยืนที่ผู้วิจัยได้ประกาศไว้ตั้งแต่เริ่มแรกในบทนำ.

อย่างไรก็ดี งานวิจัยนี้มีจุดที่อาจกล่าวได้ว่าเป็นข้อด้อยเพียงเล็กน้อยในสายตาของผู้วิจารณ์คือ ในภาคที่ ๑ ส่วนที่เป็นจินตภาพศึกษา ซึ่งผู้วิจัยนำเสนอเป็นประเด็นคำถามกลุ่มประชากรในการศึกษาแต่ละประเด็นในแต่ละบทนั้น ทำให้มีบทต่าง ๆ ในส่วนนี้ถึง ๘ บท (บทที่ ๒ ถึงบทที่ ๙) และแต่ละบทมีเพียงไม่กี่หน้า (บทละประมาณ ๑๐-๒๐ หน้า). เนื้อหาแต่ละบทมุ่งอธิบายสู่ประเด็นที่ต้องการโดยขาดการพรรณนาความที่มีความสืบเนื่องในแต่ละบท ซึ่งในแง่หนึ่งก็ทำให้เนื้อหาที่มีความตรงไปตรงมาและการนำเสนอค่อนข้าง “แห้ง” โดยที่ความงามและความสละสลวยของภาษาดูจะขาดไป. ส่วนในด้านการใช้ข้อมูลในการวิจัยนั้น งานวิจัยนี้ให้ความสำคัญต่อข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์มากกว่าข้อมูลเอกสาร ซึ่งอาจจะเป็นความตั้งใจของผู้วิจัยที่ต้องการศึกษาทัศนคติของชาวลาว, แต่ในขณะที่เดียวกันถ้าหากนำข้อมูลเอกสารในประเด็นเดียวกันมาศึกษาประกอบด้วยก็จะทำให้ผลสรุปของการศึกษามี

ความชัดเจน เทียบตรงและรอบด้านยิ่งขึ้น. ข้อมูลเอกสารพวกนี้ เช่น บันทึกส่วนตัว ข้อความในสิ่งพิมพ์ที่แสดงความคิดเห็น และจดหมายโต้ตอบ ซึ่งผู้วิจารณ์คิดว่าข้อมูลเอกสารดังกล่าวน่าจะพอหาได้. อย่างไรก็ตาม เรื่องนี้ก็ขึ้นอยู่กับผู้วิจัยว่าต้องการใช้วิธีการศึกษาแบบใดเป็นหลัก. ผู้วิจารณ์เห็นว่าการใช้ข้อมูลควรใช้ข้อมูลทั้งข้อมูลเอกสารและข้อมูลจากการสัมภาษณ์มาศึกษา ร่วมกัน.

อย่างไรก็ตาม โดยภาพรวมแล้วงานวิจัยเรื่องนี้แสดงถึงความพยายามของคณะผู้วิจัยในการศึกษาและนำเสนอผลสรุปของการวิจัยอย่างเที่ยงตรง ตรงไปตรงมา และเป็นประโยชน์ต่อผู้สนใจเรื่องนี้ โดยเฉพาะต่อผู้มีความสนใจในการกำหนดนโยบาย และดำเนินนโยบายความสัมพันธ์ระหว่างประเทศทั้งฝ่ายลาวและฝ่ายไทย, โดยเฉพาะอย่างยิ่งฝ่ายไทยนั้น “การรู้เขารู้เรา” นั้นเป็นสิ่งสำคัญที่สุดต่อการดำเนินความสัมพันธ์กับประเทศต่าง ๆ สมดังที่ผู้วิจัยได้กล่าวไว้ในส่วนบทนำตอนหนึ่งว่า “...นโยบายที่ดีและอิงผลประโยชน์ของประชาชนมากที่สุด คือ อาศัยความจริงมากที่สุด รู้จักเขารู้จักเรามากที่สุด...”.